

CIĄNIENIE (102) sb n

-e-(101), -ę- (1).

Pierwsze e jasne, końcowe pochylone.

sg N ciągnięć (20); -é (6), -(e) (14). ◇ G ciągnięć (15). ◇ D ciągnięciu (1). ◇ A ciągnięć (4); -é (1), - (e) (3). ◇ I ciągnięciem *FalZioł* (2), ciągnięciem (2) *WujJud*, *StryjKron*. ◇ L ciągnięciu (57). ◇ pl N ciągnięć (1).

Sł stp brak, Cn notuje, Linde XVII – XVIII w.

1. *Przyciąganie ku sobie za pomocą rąk lub jakiegoś przyrządu; wyciąganie, wleczenie; tractus Cn* (6) : Iestliby rozumiała baba iżby za ciągnięciem miała fię zerwać ta błonka/ tedy niema cziągnąć *FalZioł* V 26, V 26; zá pierwszym rázem gdy ciągnęli Rybitwowie/ trzy mále Rybki wywlekli/ drugim ciągnięciem nic *StryjKron* 351.

Wyrażenia: »kota ciągnięcie« = aluzja do znanego żartu (cf objaśnienie s.v. CIĄGNAĆ) (1): v dyabłá wdy thák prętko tych powrozow doftano/ ktorých wam było do kotá ciągnięcia potrzebá? *Górndworz* Qv.

»łuku ciągnięcie« (1): Amázones ony niewiáfti waleczne/ kthore łoby przypaláły pyersi dla łuku cyągnienya *GliczKsiąż* B5v.

a. *Chodzenie w zaprzęgu (o zwierzętach pociągowych)* (1) : aby [koń] był łpofobu pięknego ku bieżeniu richły: á ku ciągnięciu moczny. *BielŻyw* 92.

2. *Tortura polegająca na wyciąganiu, wyrywaniu kości ze stawów; tormentum, torsio Mącz, Cn; quaestio, tortura Mącz; tortio Cn* (5) : Quaestio item, Sądowne á prawne pytánie o nieyáki zły vczinek/ męczenie álbo ciągnięcie od katá. *Mącz* 336a.

ciągnięcie czym (2): Opifuie táżne niektóre męki [...] przez ciągnięcie powrozami *GroicPorz* iiv; *Gemoniae* – Hakami cziągnięć. *Calep* 450a.

Wyrażenie: »ciągnięcie na drabi« (2): Tormentum, Męká/ ciągnięcie ná drabi álbo yákóžkolwiek ináčzey yáko kátowie czinią. *Mącz* 458d, 459b.

3. *Skarżenie [co na kogo]* (1) : Insimulatio, Winowánie/ wiedźnienie/ ciągnięcie co ná kogo. *Mącz* 395a.

4. *Skłanianie, wabienie* (1) : Abowiem ciągnięci y prowadzeni bywáią od Bogá ku temu/ áby też y lámami czynili to co czynią zá łprawą iego. (–) Ale ciągnięciem miłofnym/ nie przymufzonym ták iáko [...] orzechy álbo iábłká vkazáne/ dziećci przyciągáią *WujJud* 67.

5. *Marsz, pochód (zwłaszcza wojskowy), wyprawa wojenna; pościg; profectio PolAnt, Modrz, Cn; expeditio Mącz, Calep; migratio, tractus Mącz; impetus, iter Modrz* (87) : *BibRadz* I 123c marg; wieści łzły iedny zá drugiemy o Thureckim ciągnięciu *BielKron* 306, 250v, 406v; Tractus etiam, Ciągnięcie/ ście/ yechánie/ cug. *Mącz* 461a; ábowiem nieprzyacięł przez dálekie ciągnięcie będzie łtrapion nędzą *BielSpr* 59v; *BudBib Num* 10/28; áž gdy náznáčzą dzień ciągnięcia/ tedy dopiero myślą o koniech *ModrzBaz* 116v; á nie lepźze znáki ciągnięcia łwego zołtáwuią/ iedno iákieby nieprzyacięł/ okrom tylko ognia/ zołtáwił. *ModrzBaz* 117v; dla lámey tylko sławy ciągnięcia ich [*sola adventantium fama*]/ woyłká Chrześcijáńskie ták fię bárzo polękáły [...] iż żadney bitwy niełtoczywłzy/ kilka kroć

wstępować musiały. *ModrzBaz* 118, 116v, 117, 117v; *ActReg* 44; *Expeditio* — Cziagnienie, wiprawa nawoine. *Calep* 392a; *SarnStat* 301, 427, 432, 436, 440, 493.

ciągnienie dokąd [w tym: do kogo, do czego (3), na co (2), pod co (1)] (6): *Migratio*, Prowadzenie/Ciągnienie na ynfze mieyfce. *Mącz* 220d; żeby tym fpołobem ciągnienie nieprzyaciela do nas było albo zabronione/ albo wždy przekazane. *ModrzBaz* 103v; *StryjKron* 787 marg; *WujNT* 330; *SarnStat* 128 [2 r.].

ciągnienie skąd [od czego] (1): tak na mieyfcu/ iako w ciągnieniu na mieyfce/ y w ciągnieniu od mieyfca ku okazowaniu nąznaczonego. *SarnStat* 128.

Wyrażenia: »ciągnienie wojska, z wojskiem« (3 : 4): Prżeto Rzymianie na on czas wftawę mieli w ciągnieniu z woyskiem *BielSpr* 6v; fpołob ciągnienia woyska pod Wielkie Luki. *StryjKron* 787 marg; *SarnStat* 422, 433 żp.

»ciągnienie na wojnę, wojenne« = *profectio bellica* *JanStat* [szyk 11 : 1] (9 : 3): Tam ony łamy ofobamy fwymy wolny bendą od cziagnienia na woinę *ConPiotr* 30v; *UstPraw* C3, D2; *Expeditio bellica*, Ciągnienie na wojnę. *Mącz* 294c; Ten obyczay woiennego ciągnienia [*militaris profectio*] ftarodawni Polacy ftatecznie zachowywali *ModrzBaz* 117v, 117; *SarnStat* 230, 301 żp, 903, 931, 1307.

Szeregi: »w drodze i w ciągnieniu« (1): Oney pożywano w drodze y w ciągnieniu do ziemie obiecany *WujNT* 330.

»w ciągnieniu albo w gonieniu« (1): ktorymi nieprzyaciela nieopatrzno łacno pożyć/ zwłazcza w ciągnieniu albo w gonieniu. *BielSpr* 27.

»w leżeniu i w ciągnieniu« (1): A gdyby fie kiedy od żołniierzow komu [...] w leżeniu/ y w ciągnieniu [...] fzkoda iaka ftala *SarnStat* 1183.

»(tak) w ciągnieniu, (albo, jako) na miejscu« [szyk 2 : 1] (3): *BielSpr* 8v, 51v; żeby kto kogo albo w ciągnieniu/ albo na mieyfcu/ albo w odciągnieniu zabił *SarnStat* 128.

»tak w ciągnieniu jako w odwrocie« (1): rofkazowac aby był zachowan porzadek tak w ciągnieniu iako w odwrocie [*et in eundo, et in recedendo*] *ModrzBaz* 115.

»w ciągnieniu takiez w polozeniu« (1): Iako fie Tatar. fprawia wciągnieniu takiez wpolozeniu *BielSpr* 439v.

Wyrażenie przyimkowe: »w ciągnieniu« = *in profectio* *Modrz, JanStat* (52): ktory rząd aby bel wciągnieniu trzymał. *ConPiotr* 32; *UstPraw* C3; Ciągnął tam Schertelinus z ludem/ a w tym ciągnieniu wziął miasteczko [...] rzeczone Fiefsa *BielKron* 226v; y ielcze w ciągnieniu czynili wielkie fzkody fwoim *BielKron* 418, 249, 251, 257, 367v, 395v (10); *RejZwierc* 26, 26v; na tym wiele należy kto vmie łobie poczynac w ciągnieniu y na przeprowadzeniu przes trudne mieysca *BielSpr* 7; O zachowaniu Porzadku w ciągnieniu. *BielSpr* 52v, 6v [2 r.], 19v, 52v, 54, 67v, 69v; *ModrzBaz* 102v [2 r.], 111 [2 r.], 117, 125v; *ActReg* 44; *WujNT* 330; A Kalfztelan w ciągnieniu fprawiedliwosc z fzlachty czynic ma *SarnStat* 129 [*idem* 301]; aby Zołnierze w ciągnieniu za wydatki fwé kupowali Wołu za pulgrzjwny *SarnStat* 901 [*idem* 903] 128 [3 r.], 301 [2 r.], 302, 435, 903 [3 r.], 931. Cf *Szeregi*.

W przeni (1) :

Wyrażenie przyimkowe: »w ciągnieniu« (1): GRAY koftka potym lepiej żebyś nie vtracil/ Zdrowym bedac wciągnieniu/ z ziemią fie nie zbracil. *SapEpit* A4v.

a. Odłot ptaków (4) :

Szereg: »lot albo ciągnięcie« (1): Remigium [...] Etiam transfertur ad aves, Ptałzy lot álbo ciągnięcie precz. *Mącz* 351d.

6. Przeciąganie się przy ziewaniu [czego] (2) : Pandiculatio idem fere quod oscitatio, Poziewanie/ ciągnięcie rąmion/ y ynfzych członkow. *Mącz* 275a, 53c.

Synonimy: **2.** męczenie, męka; **3.** oskarżanie, wiedzenie, winowanie; **4.** nęcenie, przywózenie, wabienie, wiedzenie **5.** cug, ekspedycja, jachanie, ście, wyprawa; **a.** lot.

Cf **CIĄG, CIĄGNAĆ**

KW